

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdászati s társadalmi lap.

A SZABADELVÖPÁRT KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj!

öt hasábos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s többizben megjelenő hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valaminek a nyitási költségek egyedül a kiadói irodában vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetésnyelvények a kiadói irodában, a lap szellemi részébe tartozó közlemények a szerkesztésig irodában címzendők, czogledutoza, Fried-ház 19 sz. alatt

Előfizetési feltételek:

helyben lázhoz hordva vagy vidékre postán küldve.
Egész évre . . . 10 frt.
Félévre . . . 5 " "
Negyedévre . . . 2 " 50 kr.
Egy hónapra . . . 1 " "
Előfizetheti helyben a kiadói irodában, **Kutasi Imre nyomdájában**, aztán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseikben, vidéken a postahivataloknál.

Debreczen, május 23.

A székesfehérvári kiállítás fényes sikere, az általános érdeklődés, mely iránta országoszerint nyilvánul, a hazai ipar kétségbevonhatlan előhaladása, melyről a kiállítás tanuskodik, örvendtes jelenségek volnának magukban is; még inkább azok a jelen pillanatban, midőn Németországban a nagy közgazdasági hádjárat, melynek éle főképp ellentünk — Ausztria és Magyarország ellen — irányul, csakugyan, a mint előre féltünk, Bismarck győzelmével végződik.

A szabad kereskedés hívei megverve vonják össze lobogójukat a német parlamentben, a nemzeti szabadelvű párt vezérszerepétől megfosztva és szétronbantva hull szerte szét, a keresztes vitézek gárdája előbújt a föld alól, a reactio minden híve rengeteg zajt ütve, halad a vas kancellár nyomán. A parlament szabadelvű elnöke Forckenbeck leköszönt s a conservatív Seydewitz foglalta el helyét. A centrum megalkodott idáig leggyűlöltebb ellenfele, Bismarckkal s támogatja annak védvám-politikáját. A gabna-vámok életbeléptetése most már elhatározott dolog.

Csak az időpontot nem tudjuk még, hogy mikor? A német kormány egy a parlamentek történetében példátlan törvényjavaslatot terjesztett a birodalmi gyűlés elé. Azt kívánta ugyanis, hogy hatalmaztassék föl, miszerint rövid uton azonnal életbeléptethesse az új vámkat. Mind a bécsi, mind a budapesti gabonakereskedők körében nagy megdöbbenést szült ez, mert azt tartanak, hogy a német kormány már az ez évi gabonaszállításoknál alkalmazni szándékozik az új vámkat.

Szemban azzal, a mi Németország történeti s a minnek reánk nézve sújtó hatását hiába iparkodnánk eltitkolni, kétszerte örvendtes, mint mondjuk, a hazai ipar ama kifejlése, melyet a székesfehérvári kiállításon tapasztalhattunk.

Mi nem hiszünk ugyan a varázslatokban s nem hiszünk, hogy a legszebb vezércikkkel, a legbuzdítóbb fölhiadásokkal, a leglelkesebb szónoklatokkal iparos nemzetét lehessen álváltoztatni pillanat alatt egy földmivelő nemzetet; de a lelkesedés, a közös akarat s válljuk, hogy a kényserítő helyzet is sokat tehet az ipar fölemelésére. A continentalis zár e század elején hatalmas iparváltásokat, nagyfontosságú találmányokat teremtett. A répacukor föltalálását és sok más ma virágzó iparágok a szigorú kényszerítésnek köszönhetjük.

A külföldről jövő nyomás ellen föl fog ébredni a nemzeti szellem visszahatása s ha onnan kiszorítják a mi terményeinket, kiszorítjuk mi az ő iparcikkeiket. A Kárpátoktól az Adriáig akad itt elég munkás kéz, mely szikéségeinket kielégítheti s a székesfehérvári kiállítás meggyőzött arról, hogy a magyar ipar termékei kiállják a versenyt a külföldivel. — S a mint ez a meggyőződés mindegyre jobban áthatja az ország minden lakosát, mindegyre

tágabb tér nyílik a hazai iparnak és a magyar mesterember, ha munkásságának hasznát látja, nem siet műhelyét fölcserélni az éke szarvával. Az ipar emelkedése aztán mindegyre több és intelligensebb elemeket fog e térre vonzani, a mezőgazdaság is mindegyre szorosabb összefüggésbe jön az iparral s több nyereséggel kecsegtet és induljon meg csak egyszer e mozgalom, a tőképenz sem fog hiányozni a gyárak alapításához.

A tőképenz mindenütt ott van, hol megvan a buzgó igyekezet s a kiállítás sikere.

A horvát tartománygyűlés június 8-10-ére tárgyalásai folytatása végett újból be fog hivatalni.

A bolgár fejedelem a napokban Bécsbe érkezett. Az udvar részéről senki sem fogadta hivatalosan; a bécsi német követtség részéről a vasúti indóházban volt gr. Berchen követtségi tanácsos. A Bécsben élő bolgárok gyarmata nevében egy tanuló üdvözölte a fejedelem német nyelven, a mire a fejedelem szintén németül felelt. Királyi felsége tegnapelőtt fogadta a fejedelem látogatását. E fogadtatás után Battenberg herceg Andrássy Gyula külügyért látogatta meg s azzal egy óráig értekezett. Ma elutazik Bécsből.

Országgyűlés.

A kassa-oderbergi vasút zavaros ügye került tegnapelőtt tárgyalás alá. Bármily kellemetlen is, el kell véne báni véglegesen, hogy megszabaduljunk tőle. A kormány, kikérelendő a kétése kimenetelű pórt, már négy év előtt kiegyezett a társulattal, s a megállapított két milliót meg kell fizetni. E két millió azonban sajátjuk csak egy millióra olvadt le, mert a teher egy részét az osztrák kormány is átveszi, felmúlított pedig a vasút társulat tartozása fejében levon a kormány. Aztán más tekintetben is ogy fatális bajokkal küzd a társaság, hogy az államnak érdekében állott annak ügyét alaposan rendezni.

Mindezt előadta Péchy miniszter s azt is megmagyarázta, hogy a társaságnak az állam ellen támasztott, s most már negyedére leszállított követelése bizonyos tekintetben törvényen, nagy részben pedig méltányosságon alapszik. A csomó megoldását Lichtenstein és Helfi határozati javaslatokiban a vasut megvásárlása által akarták megoldani. A kettő közt az a különbség, hogy Lichtenstein kész a vásár kedvéért bizonyos terheket elvállalni, míg Helfi minden újabb teher nélkülű vásárt akar. Péchy és Hegedűs Sándor azt is megmagyarázta, hogy e megoldás nem lenne szerencsés s nem vezetne célhoz; az ellenzék azonban nem tágitott.

Orbán Balázs s Ráth Károly a javaslat ellen, György Endre pedig a javaslat mellett emeltek szót.

Az ülés végén egy pár interpelláció jelentetett be.

Kiállítási levelek.

I. Székesfehérvár, máj. 19.

A kiállítás immár a nagy közönségnek nyitva áll s hogy él is e jogával, tények bizonyítják. Eddigelő állandó belépti jegyek fejében 4000 frt gyűlt be, a mi nem megvetendő eredménynek mondható, tekintetbe véve a tegnapi esőzést s a forgalmi akadályokat a déli s nyugati pályákon.

Ez akadályok miatt az egyes államokon vesztelt tárgyak most érkeznek, melyek a reggeli órákban helyzetnek el, hogy a látogató közönség kényelmét ne zavarják.

loškodott s csak abban hibázott, hogy azt a 20 frtot is miért nem költötte már el.

Sok lapja, könyve, gyűjteményei vannak a biharmegyei társaságoknak, melyek állásáról a könyvtárnok kimerítő és kielégítő gondos jelentést tett.

Azután meg az egész tisztikar leköszönt s ebben a percben a közgyűlés elnök nélkül maradt. Koronák kerestetett. S a helyett, hogy nem akart volna kerülni egy sem: akadt egyszerre kettő, kik közül Tamassy Károly bátyánk volt a frissebb és felfogva az idő drágaságát és a még hátra levő tárgyak hosszúságát, hamarosan magyarosan megválasztatta dr. Lukács Jánost megint elnöknek, maga pedig azt mondta, hogy visszatér arra a helyre, a melyről jött. A gyűlés rokonzenyes nyilatkozatait közt adta át a már előbbi időből is igen népszerű koronák az elnöki széket, melynek új — és mégis régi — birkosát a debreczeni orvos-gyógyászati egyesület nevében dr. Popper Alajos kitűnő beszéddel üdvözölte. A közgyűlés minden volt egyesületi tisztviselőt vissza helyezett rövid időre elhagyott állásába.

S mikor meg volt alakítva a tisztikar, e sorok írója lépett a zöld asztalhoz és beszélt az igen tisztelt közgyűlésnek spanyolországi romlott szőlőkről, beteg krumplikról, penészes seiyembogarakról, rozsdás sóskafáról és gabo-

Közel két évi szakadatlan munkálkodásunk eredménye előttünk áll s ez eredmény valóban oly fényes, hogy teljes meglepéssel tekinthet Zichy gróf művére, a magyar nemzet büszkén e lelkes főura. Az elismerés már is nyilvánult. József főherceg ő felsége teljes meglepédséneke s szavakkal adott kifejezést: „Sokkal többet találtam, mint reméltem.” — Iparunkra magam is kezdek büszké lenni.

Városunkból ő felsége hétfőn a reggeli vonattal távozott. A távozás pillanatában újból köszönetet mondott a kiállítás elnökének, ama fáradsatlan buzgalomért, melyet az a kiállítás létesítésénél kifejtett.

Tegnap este a szegedi csárdában, az itt időző újságírók részére a végrehajtó bizottság estélyt rendezett, melyre szép számmal gyűltek egybe a hírlapírók.

Ezzel szemben van a Heinzelman féle chironvodai vasöntő gyár vas filegóriája s Árkay Sándor játzó köröndje.

A kertnek a vasúti indóház felé fekvő részében van a Zichyek színeivel — kék fehérre — festett király sátor, és a Popper féle szegedi fabáz, mely a székegy házak mintájára rótfalról készült.

A lövölde kert szélében, szemben a főépület kapujával, a közlekedési miniszterium pavilonja emelkedik, a kiállítók munka gépek, vasuti jelzők s az osztrák államvasut budapesti új indóházának terveit, méltán kötik le a szemlélő figyelmét.

A főépület mellett elterülő apáca-utca, a waggongyár részvényszerűsárat hordozható barakja által záratik el, mely jelenleg a hírlapírók és kiállítók irodája.

A párisi kiállítás magyar osztályának decoratívával díszített lövölde nagy terméből — jury terem — a szomszéd helyiségbe lépve Veres és Fischer Vilmos porcellán-festők kiállítását, valamint br. Bánffy Ádám műkedvelő érdejllyi mágnes faragványait, tájait és kemesenczeje látható „bonfoglalás” és a „véreskú” domborúképeivel.

Veres majdnem minden tárgyán a kiállítás egyes férfiai — csoport elnök, jegyzők — jól talál arcképeit égetve be.

Eltelve a látottakkal, a Zichy pavilonnal szemben álló kávé-csarnok felé irányozzuk lépteinket s egy jó szivar illata mellett — itt már meg van engedve a dolbanzás — tág lért engedünk phantasziánk röpkedésének s elgondoljuk, mily szép az, hogy ezt mind egy magyar mágus buzgóságának köszönhetjük.

K. B.

II.

Székesfehérvár május 21.

Híabavaló fáradság volna a hazánkban eddig rendezett e legzadagabb kiállításról egy levél keretében csak átnézeti képet is nyújtani; azért tüzetesebb leírásához későbbre tartom fel a jogot.

Jelenleg csak a lövölde kerttel akarok foglalkozni, mert a hasznos látni való a szépepel s kellemessel párosulva oly hivatogatólag int. A lövölde kert pompás virágágyaival s lombos utavál tagadhatatlanul a kiállítás legvonzóbb része. Ez a jó csorok, itt ad találkát egymásnak a fehérvári közönség, ide indulunk pihenni, midőn a kiállítás tárgyainak szemlélésében kifáradunk.

Itt vannak elhelyezve a szebbnél szebb pavilonok, melyek sorát — a lövölde kapun

belépve Oeti vas pavilonja nyitja meg; méltóbb helyet aig taláhattak volna számára. Csinos és gondos kivitele, a benne kiállított öntött vas tárgyak finomsága fényes tanúbizonyosságot tesznek az iparág mai állásáról.

Ettől jobbra gr. Zichy Jenő spanyol mór stilyban épült csinos pavilonja ékeskedik, melyben a Zichy uradalmak termék s gazdasági kiállítások sok látogatót csal magába.

Ehhez méltó pendanteot képez az Eszterházy pavillon, melyben a pápai és ugodi 50,000 holdas uradalom östermelése és mezőgazdasági ipara állítvák ki.

Az estylen Lederer Sándor s Zichy gr. is megjelent, a kit Galléri Mór az Egyetértés munkatársa köszöntött fel, mire a gróf válaszlolt.

Gr. Zichy Jenő meghívása folytán, Coburg herceg s neje megígérték a kiállítás megsemlélését, a mint jelezve van a hercegi pár bolnap érkezék.

K. B.

Gyalogverseny.

(B-Ujfalutól Debreczenig.)

Elnök: Varga Lajos.

E bekezdés már olyan szokott dolog Debreczenben, mint Ferenc József neve előtt az „Ó Csász. Kir. Ap. Fels. stb.”... Mert hiszen a mi kedves Lajos bátyánk, nemcsak a legkedélyesebb toasztírozó, de oly lelkes férfi is, ki a közmívelődési egyletek élén nem kiméli sem időt, sem fáradságot.

Tehát Varga Lajos, a torna egylet érdekében megöszült elnöke, s a művezető Örvényi Vilmos nem különben többféle rendű és rangu tagok által elhatároztatván, hogy B-Ujfalutól Debreczenig gyalogverseny rendeztetik, tegnapelőtt délután 11 vállalkozó ifjú átszállított kocsiban B-Ujfaluba, kísérvén őket Nagy Ferenc ügyvéd, Torday Gábor ügyvéd, Szilágyi Samu a tüzöltő egylet alparancsnoka, Dr. Zelizy Dániel orvos, mint bírálók, svégre a gőzöson előre iramodott reporter, hírdetvén B-Ujfalut utcaín, hogy „jön a tatár.”

Letti is menten nagy mozgalom. A tüzöltő tanya előtt már teljes díszben állottak a tüzöltők, élőkön Kranczil főparancsnokkal, a kaszinó ablakából pedig kíváncsi szép nő szemek tekintettek a Korhán-halom felé, míg Vass Jenő, a „Sárré” szerkesztője, a népkör elnöke, nyomdász, expatkárus és valódi ezermester mozgott ide s tova, nehogy „emberben-állatban” valami kár essék.

Tíz perc volt 6 óra után, midőn a várt vendégek megérkeztek. Gyermek a kerítés tetjén, kutya a kapu alatt, s szép leánykák s vén matronák a kapuban bálultak az egyszerű ruhás tornászokat, kiknek igen jól állott a szürke ruhához a zöld öv, meg az egészséges piros arcz.

A kaszinóban nt. Gyula László ref. lelkész üdvözölte az érkezőket, mire dr. Zelizy D. válaszolt, Torday Gábor pedig kiadván az ordét, hogy „senki sokat ne igyék, hamar lefeküdjék, szép leányokkal ne legyeskedjék”, megkezdődött a quartélyozás. — A fiúk szépen csendesen kiosztattak, egy pár nagyon is szíveslyes házi-gazda szépen megkéretett, hogy csinnyan bájúnek a vendégszeretettel s lett általános ismerkedés.

A pályázók este egy próbagyalogást cselekedtek a szentmártoni templomig, melyet 29 perc alatt jártak meg s aztán meg egyet dalolva, szép csendesen lakásaikra szédedének.

peső szívvel s tárt karokkal várakozott reánk — a vendéglös.

De Popper Alajos tr. elnökünk másképen gondolkozott; a közgyűlés számára indítványon törte a fejét, melynek minél fényesebben leendő megjelenése — újból a szolgaszemélyzet — lámpákat ajított.

Lámpavilág megemlékeztünk a Tiszavidék valamennyi doktoráról és patikárusairól; a két elnök — a kik közül az egyik a másiknak jobbán, a másik az egyiknek balján állt — ugy szerette volna, hogy az a töménytelen sok doktor meggyőztesz már abban az órában mind ott lett volna velünk, köztünk és mint a tiszavidéki egyesületek szövetségének tagjai, jöttek volna velünk azonnal a Zöldfába. De a közgyűlés jelenlévő s részben már ches tagjai arra határozattak, hogy miután az idő szerint ugy is este van, hadd fekjűjenek le azok a jó kollégák otthon ki-ki a maga ágyába s álmódjának mindenféle beteg ség biztos meggyógyulásáról és több más hasznos dolgokról, mi pedig, ha csak ugyan sikerül — más közelebbi vagy legközelebbi gyűlésre mindenesetre megnyerjük a szomszédos egyesületek mindnyáját az óhajta várt, nagy reményű, nagyobb kiterjedésű és legnagyobbolderejű doktor-szövetkezésre. Reszkesz Byzantium!

A bírálók pedig este 9 órakor a vendéglöbe gyűltek, hol már vagy 25 előkelő b-ujfalui ur mutató be különben ismeretes szíveslyes magyar vendégszeretettel. — Jó magyar paprikás, galuska és rántott-csirke, bor két-féle is megtették a hatást s midőn az örök-vigkedélyű dr. Zelizy D. megnyitá a toasztok zsilipjét, lett áldomás quantum satis. Gyulay L. ref. lelkész a vendégekért, Zelizy D. a tüzöltő-egyletért, Habóky ügyvéd ur ugyancsak a debreczeniekért, Vass Jenő a debreczeni sajtóért emeltek poharat. Ittak ezen kívül a dr. Zelizy, a Medzihradzky Miksa kir. járásbíró s többek egészségéért.

Persze volt mulatságos részlet is egy pár. Ilyen volt az, midőn Gábor barátunk egy vidéki földesurat felköszöntött, ki egész tréfásan kinyilvánította, hogy bizony ő most véletlenül jött ide „k o r c z e v s s z ö t v e n n i”. Valaki aztán azt a malitiosus megjegyzést tette, hogy jó Gábornak az is.

A tüzöltő banda húzta vígan, húzta keservesen s bizony a vacsora annyira bele talált nyulni az éjbe, hogy nem esett jól olyan korán felkelni.

Mert már 4 órakor trombitált a torna-egylet trombitása s mi bucsut véve szép házi-szonnyainktól, siettünk fel a piacra, hol már, gyülekezett az ifju tornász népség. Pont 5 órakor indult meg a pályázó ifjúság, még pedig számszerint 11-en, u. m. Kalmár Ferenc VII. o. 19. é., Eötvös Dezső VII. o. 18. é., Kiss J. VII. o. 18. é., Breuer Sámuel VII. o. 18. é., Seres Gyula VII. o. 19. é., Szakács István VII. o. 20. é., Steller Gyula VII. o. 19. é., Rikliczky Hieronym 2. k. i. 16. é. D. Szabó István VII. 19. é., Borbély Gy. VII. 19. é. Berencsy Géza 2. k. i. 19. é.

Bánhdy Árpád, az egylet trombitása a trombitába fúj, a tüzöltő-egylet bandája ráhuzta a Rákóczy-indulót s elkezdttünk masírozni hazafelé. A pályázók gyalog, mi kocsin s bizony nekünk volt jobb dolgunk.

Réggel hűvös volt, 9 óra felé azonban kisütött a nap s rekkenő meleg lett. Jól is esett a szegény gyaloglóknak, de még a szegény kocsozónak is a dereksíri tractatíó.

Hát ott is traktá volt? Persze, hogy az. Hát hogy engedhetne el egy ily truppot Mandel Jakab ur az 5 háza előtt elhaladni, a nélkül, hogy meg ne vendégléne. Az utfélen várta a fekete kávé a gyaloglókat, kik a szép Mandel-kisszonytól nemcsak mosolyt, de még bukókat is kaptak. Hát még a kiserők! — Azoknak volt csak jó dolguk.

Hogy milyen jól különösen a a veres bor, azt az én utitársam tudná megmondani, ki sehogys sem akart belenyugodni abba, hogy ő vámot fizessen, mikor ő Debreczenben született, aztán nemes ember is. De azért fizetett.

A gyaloglók közül 6 elhullott, 5 azonban megérkezett a kitűzött idő, 11 órá, 2 perczer. Első volt Eötvös Géza 9 óra 58 perczer; második **Berencsy** Dezső 9 óra 59 p.; harmadik **Breuer** Sámuel 10. ó. 1 1/2 p.; negyedik **Szakács** István 10. ó. 11. p.; ötödik **Steller** Gyula 10. ó. 48 perczer.

Az első beérkező kapott az atletikai klubtól 1. ezüst éremet, a 2-ik és 3-ik egyegy bronz-éremet. A tornaegylet jutalmait a tornaépely alkalmával fognak kiosztani.

A kiserők közül egy sem hullott el, mind megérkezett. S bizonyára mind igen soká fog megemlékezni azokra a jó b. ujaluiakra, kik oly vendégszeretettel s viális emberek.

Suhgó.

Ily sok viszonyosság után csakugyan eljutottunk valami 50 en vagy 60-an a Zöldfába.

A két egyesület éhes tagjai nagy pusztítást vittek végbe az itában, még nagyobbab az éteiben, s legnagyobbab a toasztokban. Hamza Miskának mind olyan jól esett, mint-ha mindet az ő egészségéért mondták volna, mert neki ugyan esteli 9 óratól fogva hajnali 1 óráig nem kopott se keze, se lába, akkor aztán azt mondta, hogy tiszteli a debreczenieket. Megígértem, hogy megmondom.

Még egy néhány órák volt a váradi kollégák kedves társaságában. Annak is egy részét az indóháznál töltöttük együtt; mert a mi barátainknak, a testvér-egylet tiszt karának nem volt fáradság minket kikísérni. Még nem egyesületi tagok is — jó ismerősök, egyikünk másikkunknak rokoni is kijöttek elindulásunk előtt, még egy pár szót váltani velünk. Dr. Popper Alajos ugyan nem érte be a pusztá szóval, mert az neki szomorúságnak tűnt fel, hanem egy szép nórókónának ajkairól igazi esőket rabolt el a 2-ik esengetésokról, a mi már nem az egyesület nevében történt, mert akkor jutott volna belőle másnak is.

Dr. Zelizy Dániel.

